No. 1039. Zaterdag 21 November 1903. 20ste Jaargang.

# AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 20 November.

## Algemeene Curaçaosche Tentoonstelling.

VII.

Dat een Tentoonstelling nog heel wat nut kan stichten, blijkt uit [illegible]

Boter wordt [illegible] op Curaçao en St. Martin. Op het hoofdeiland gebruikt men geen melkseparator, zouten van boter is nog niet gelukt; zoodat zij, ofschoon zeer smakelijk, doch weinig verkocht kan worden, omdat zij niet lang bewaard kan worden.

Het tegenovergestelde van St. Martin. Daar werkt men wel niet een separator, daar verstaat men ook de kunst om de boter te zouten. In vaatjes blijft zij eenige maanden goed, in blikken nog langer en wordt aldus uitgevoerd naar St. Thomas, St. Kitts, Guadeloupe, Martinique en Barbados.

Daarentegen [illegible] de melk maar niet [illegible] tot kaas, terwijl op Curaçao reeds zoo iets verkregen [illegible] kaas door kan gaan, [illegible] nog geen prima kwaliteit is.

Verbetering van deze industrie is noodzakelijk en zeer goed aan te brengen.

Men beginne niet slechts om een paar Kilogram boter en kaas ten toon te stellen, maar ook de toestellen, waarin en waarmede ze bereid worden. Zoo mogelijk late men deze in werking zien.

Verder zoeke men boter en kaas te verkrijgen bereid in Venezuela, op Trinidad en de verschillende eilanden, opdat wij onze boter en kaas op hun juiste waarde kunnen schatten door ze te vergelijken met die, welke in deze streken gemaakt werd, waar de omstandigheden zoowat hetzelfde zijn. Men stelle zich van de verschillende bewerkingen nauwkeurig op de hoogte, om de fouten te zoeken van onze wijze van behandeling.

Worden er ook andere werktuigen gebruikt, dan zal het zeer leerzaam wezen zich ook deze aan te schaffen, of zoo mogelijk voor een korten tijd ter leen te vragen.

Zeer goed weten wij, dat Holland beroemd is om zijn zuivelbereiding en ons vaderland dus het best ons onderrichten kan. Het zou echter wel kunnen wezen, dat het groote verschil van temperatuur hier een geheele andere behandeling vraagt, reden waarom wij meer de zuivelbereiding in de tropen wenschen te bestudeeren om later niet bedrogen uit te komen.

Echter raden wij ten sterkste aan ook de Hollandsche methode aanschouwelijk voor te stellen. Al zouden wij [illegible] bewerking niet [illegible] gevonden [illegible] wat hier, misschien eenigszins gewijzigd, [illegible] over-vloed van melkvee, dat in den goeden regentijd voedsel te over heeft en veel melk geeft. De afstanden naar de stad zijn te groot, dan dat al deze melk tijdig aangebracht kan worden om verkocht te worden. Men moet zich daar dus wel op zuivelbereiding toeleggen, wil men de voordeelen ook genieten, welke het vee ons in den regentijd schenken kan.

Misschien doen wij den liefhebbers een dienst door hen te wijzen op een nieuwe uitvinding in ons Moederland en wel te Nijmegen. De heer C. W. van Deursen was sinds jaren bezig met het samenstellen van een boterseparator, die rechtstreeks uit de zoete melk, zonder gebruik van karn of centrifuge de boter afscheidt. Door deze nieuwe machine wordt uit volle zoete melk in 10 à 15 minuten de fijnste roomboter bereidt. Proeven zijn genomen in tegenwoordigheid van den inspecteur van landbouw, den heer F. B. Löhnis uit den Haag, alsmede van de heeren Meijer uit Zutfen en Hijlkema uit Wageningen, beiden autoriteiten op het gebied van landbouw. De proefnemingen zijn uitstekend geslaagd.

Op de laatste landbouwtentoonstelling te Winterswijk had deze nieuwe separator veel succès. De naamlooze vennootschap, te Nijmegen gevestigd, die zich de exploitatie van deze nieuwe machine ten doel stelt, had verschillende machines ingezonden, die in werking werden vertoond en om de verrassende resultaten, die er mee verkregen werden, algemeen de bewondering wekten van de boterbereidende boeren en boerinnen, die ze kwamen bezichtigen.

Bij het bezoek nu van Z. K. H. Prins Hendrik aan de tentoonstelling [illegible] Bruinsma, directeur der Boter-separator-Cie, die in persoon aanwezig was, een machine in werking te stellen, ten einde daardoor den Prins gelegenheid te geven er mee kennis te maken. Daartoe werd uit de verschillende machines een oranjekleurige gekozen, waarin veertig liters melk werden verwerkt. Binnen twintig minuten tijds had zich daarop een dikke laag goudgele, vaste stevige boter gevormd.

Met groote belangstelling zag de Prins dit aan, en vroeg inlichtingen omtrent de werking der machine, die door den heer Bruinsma, welke persoonlijk het werk leidde, werden gegeven. Z. K. H. informeerde naar de bijzondere voordeelen, die deze nieuwe wijze van boterbereiding oplevert, zooals grooter hoeveelheid boter, grooter duurzaamheid, fijner hoedanigheid, enz.

De heer Bruinsma vestigde ook de aandacht van Z. K. H. op de fraaie afwerking der machines, die sierlijk in verschillende kleuren zijn geemailleerd en op den uiterst eenvoudigen bouw, waardoor alle gevaar voor reparatiekosten is uitgesloten.

Zichtbaar voldaan, verliet de Prins deze belangwekkende afdeeling der tentoonstelling.

Nauwelijks was Z. K. H. vertrokken of honderden boeren en boerinnen bestormden de inzending om de boter, die in tegenwoordigheid van den Prins gemaakt was, te zien en te proeven, waarbij ook de overgebleven ondermelk nauwkeurig werd onderzocht.

Algemeen was de roep over de voortreffelijkheid der boter en de verrassend snelle werking der machine. Ongetwijfeld zal deze reclame niet weinig bijdragen om het succès der nieuwe uitvinding, dat op 't oogenblik reeds kolossaal is, nog te vergrooten. De aanvragen om machines zijn thans reeds zoo talrijk, dat er maar met moeite aan kan worden voldaan.

Ongetwijfeld zal de heer C. W. van Deursen zich ten zeerste vereerd gevoelen, als op onze eerste groote tentoonstelling zijn nieuwe uitvinding een plaatsje kan vinden en zal hij zeker ook bereid gevonden worden, de uitgebreidste inlichtingen te geven om ook rekening te houden met onze hooge temperatuur.

De „Cur. Maatschappij" zou zich tot genoemden heer kunnen richten, met het vriendelijk verzoek zulk een machine voor onze tentoonstelling tij-

## Feuilleton.

# LOSSE GREPEN

— UIT —

# CURAÇAO'S VERLEDEN.

IV

### Toestand van den Landbouw op Curaçao.

De grootste moeilijkheid, waarmede de Heer Gezaghebber steeds te kampen had, was om de planters te doen besluiten tot het afzonderen van een plek gronds hunner uitgestrekte tuinen, om die voor het aankweken van een der opgenoemde voortbrengselen te bestemmen. Eenigen hunner waren echter hiermede begonnen, en vooral kan men den Heer VAN DER DYS als een voorbeeld voor anderen aanhalen.

Zijn tuin, *Savonet* genaamd, ligt aan de westpunt des eilands, in eene vlakte, grootendeels door gebergte omringd, doch aan de zeezijde open. Door onvermoeide zorg heeft hij dezen dorren en klipachtigen grond in een vruchtgevend stuk lands herschapen. Het zoogenaamde hofje of de vruchtdragende tuin bevat 1800 kokosboomen, allen regelmatig op regels geplant, tusschen welke men bij afwisseling den palmiet en alle soorten van vruchtboomen, aan het land eigen, aantreft. Al die vruchtboomen zijn op gelijken afstand van elkander, en wel zoodanig geplant, dat iedere rij slechts eene soort bevat. Al verder vindt men in dezen boomgaard den vijgenboom, die hier welig tiert en smakelijke vruchten geeft, den moerbeziënboom en meer andere aan het eiland vreemde soorten. Het gezigt van dezen tuin verzoent met de naaktheid, die het eiland bijna overal elders vertoont, en men kan hier, om de uitdrukking van den Heer LOBÉ te gebruiken, zich in eene der schoonste valleien van *Andaluzië* overgevoerd wanen. Nog vond ik op deze bezitting een katoen-tuin, die welig tierde en een goeden oogst beloofde, alsmede eene door den Heer LOBÉ aangelegde Nopallerie, voor welke de schoonste cactus-planten voorhanden waren.

In de nabijheid van al het opgenoemde geboomte zag men uitgestrekte, goede vruchten belovende maïs-velden; voorts stukken gronds, met pinda en andere soorten van peulgewassen beplant. Hier en daar lagen vrij groote boschjes van manchenille- en mangleboomen verspreid, waarvan de eigenaar zoo door het hout daarvan tot het branden van kalk te bezigen, als door het te verkoopen veel voordeel zou kunnen trekken, bijaldien er aan de zeezijde eene veilige reede was om dit hout in kleine vaartuigen te kunnen laden; want als men het over land naar de stad moet brengen, wordt door den verren afstand het vervoer te kostbaar. In het omliggende gebergte vindt men ijzer- en koper-erts, gelijk mede kristal. Nog wordt op deze bezitting eene talrijke kudde van hoornbeesten en schapen nagehouden; de eersten leveren zeer goede boter op, die in de stad genoegzamen aftrek vindt; van de laatstgemelden zijn door den eigenaar reeds 1000 ponden wol naar *Holland* gezonden, om te beproeven, of deze bij ons met voordeel ter markt kan worden gebragt.

Door de onvermoeide vlijt en volharding des eigenaars is deze bezitting voordeel aanbrengend geworden. Ofschoon hij in de drooge jaren met vele wederwaardigheden heeft moeten kampen, daar zijne kudden toen grootendeels uitstierven en het gewas mislukte, hetgeen vele opofferingen om de slaven te onderhouden, noodzakelijk maakte, heeft hij den moed niet verloren, maar is met vast vertrouwen blijven voortgaan, zich vooral daarop toeleggende, om zoo velerlei gewassen aan te kweeken, dat hij bij het mislukken van het eene, uit het andere nog eenig voordeel kan trekken. Daardoor heeft hij het zoo ver gebragt, dat hij, welk een loop de jaargetijden nemen, altijd nog op eenige opbrengst kan rekenen. Hij geeft de hoop geenszins op, om nog op eene meer uitgebreide schaal de ondankbare klipgronden van het eiland in vruchtbare bezittingen te herscheppen.

Buiten dezen tuin zijn er nog vele op *Curaçao*, welke men tot gelijke hoogte zou kunnen brengen, doch de meeste planters bezitten de voortvarendheid en het beleid niet van den Heer VAN DER DYS, en anderen ontbreekt het aan vermogen. Intusschen bestaan hier verscheidene tuinen, welke bij geregelde afwisseling van droogte en regen voortbrengselen genoeg opleveren, en welker eigenaren alle moeite doen om de gronden te verbeteren.

Eene omstandigheid, die veel medewerkt, om wel aangelegde tuinen weder te niet te doen gaan, bestaat daarin, dat zij niet zelden door verkoop in handen van [personen] vervallen, [die er slechts op uit zijn voordeel van hun tuinen te trekken, zonder geld uit te geven ze te verbeteren;] dan ziet men in korte jaren al het plantsoen, door de vo-

delijk af te staan en vast beloven zich moeite te zullen geven ook hier die machine te verkoopen. Zulk een machine in werking is een schitterende CLOU voor deze afdeeling.

Wij kennen de plannen niet van de „Maatij". Mocht zij echter van zins wezen een proeftuin en veefokkerij op te richten, dan zal voor een zuivelfabriek daarbij ook een bescheiden plaatsje moeten ingeruimd. Misschien was het thans een geschikte gelegenheid zich een goede machine aan te schaffen. Hoeveel zij kost, zijn wij nog niet te weten kunnen komen.

Nog een andere nieuwe uitvinding willen wij hier vermelden. Wij lazen in „The Tropical Agriculturist" February 1908:

**Boterbereiding. Eene nieuwe uitvinding.**

Wij zijn Mr. Fhos. Christy, lid van de Linaeus-vereeniging, zeer verplicht ons het volgende gezonden te hebben.

„Thans ga ik u eenige regels schrijven over eene proef, die u onwaarschijnlijk voorkomt; ik heb ze echter zelf genomen. Neem eene kleine hoeveelheid room, een pint bijv., of zoo gij 't bekostigen kunt, neem 2 pint, neem een dun neteldoekje en leg hierop een groot vel filtreerpapier (misschien is vloeipapier wel voldoende), hang het neteldoekje aan de vier hoeken op; (giet de melk in deze papieren schaal,) binnen eenige minuten zult ge zien, dat het water uit de room is weggevloeid. Ge kunt dan de boter samendrukken (druk ze zachtjes) en wanneer gij er wat zout bij gedaan hebt, is ze eetbaar. Het is zeker, dat de uitvinding slechts berust op het gebruik van het filtreerpapier en het is voldoende te zeggen, dat de uitvinder een Amerikaan is. Er wordt niets verkwist. Inderdaad de hoeveelheid boter, die men alzoo verkrijgt is ongeveer 5 à 20 % meer dan die men bij het karnen bekomt."

Het eenige wat hierbij dient opgemerkt, dat echt filtreerpapier later bleek betere en snellere [illegible] geven dan gewoon vloeipapier. De proef is licht te nemen en zal gemakkelijk navolging vinden bij den kleinen landbouwer.

Op dergelijke wijze kan de zuivelafdeeling zeer onderhoudend worden, zeer practische resultaten geven en uiterst modern zijn ingericht door ons de nieuwste snufjes van de zuivelbereiding te vertoonen.

## De taalquaestie in Indië.

Een brandende quaestie. Reeds langer dan een jaar treft men in verschillende bladen en tijdschriften belangrijke verhandelingen aan over dit onderwerp.

Wij willen niet herhalen, wat we in de *Amigoe* schreven over het papiamentsch op de beneden-windsche, en over het engelsch op de bovenwindsche eilanden. Het zou den Lezer beginnen te vervelen. En daarvoor moeten wij ons wachten.

Alleen mogen wij in herinnering brengen, hoe onverwachts onze bezwaren tegen de onpractische methode welke men hier wil invoeren om ook *in de laagste* klassen van de *buitenscholen* het hollandsch verplichtend te stellen, op buitengewone wijze verstrekt werden door de eenduidende begrippen hieromtrent voorkomende in de Oost-Indische bladen.

Sinds dien hebben wij gezwegen. Maar het optimisme behield zijn utopiën, en bleef enthusiast voor zijn eigen onbereikbare idealen en scheen niet in het minst geschokt door het feit, dat de algemeene opinie ook van *deskundigen* TEGEN die onverdedigbare methode was.

In stilte volgden wij in het *Kol. Weekblad* een polemiek tusschen de heeren W. MEIJER RANNEFT en J. HABBEMA welke haar oorsprong had in de *Vragen van den Dag* en ook in het *Handelsblad* besproken werd.

De heer W. MEIJER RANNEFT was hoofd eener school te Magelang voor zonen van inlandsche hoofden. Een practicus dus wiens gezag geëerbiedigd moet worden.

Genoemde heer pleit voor een „reorganisatie van het inlandsch onderwijs, waarbij de Nederlandsche taal successievelijk op alle openbare lagere inlandsche scholen wordt ingevoerd," niet slechts als *leervak* (vreemde taal), maar als *voertaal* (de taal waarin het onderwijs gegeven wordt.)

Hij beoogt dus hetzelfde wat hier in onze kolonie wordt gewild.

Wij laten [illegible] heer J. HABBEMA nu eens rusten, en zullen alleen aangeven, hoe de heer W. MEIJER RANNEFT zijn beginsel wil toegepast zien.

Aan het slot van zijn artikel in de Juli-aflevering van de „Vragen van den Dag" schreef hij: Bij eventueele invoering (van het Nederlandsch op de lagere scholen) zal nog op verscheidene ondergeschikte zaken moeten worden gelet, doch de details kunnen beter in een nota vastgelegd, dan in een tijdschrift-artikel opgenoemd worden."

In het Handelsblad van 16 Aug. wordt gezegd: Eerst wanneer de wensch (om onze taal te leeren) door allen, of nagenoeg allen, wordt geuit, zal de tijd gekomen zijn, om op de school, waar dit het geval is het Nederlandsch te gebruiken als voertaal van het onderwijs."

„Verschillende beperkende bepalingen zullen moeten dienen om teleurstelling te voorkomen en het kan wel gebeuren, dat in de eerste tien jaren slechts enkele scholen voor die invoering in aanmerking komen. Zoo zal de voorwaarde gesteld moeten worden, dat invoering van het Nederlandsch alleen kan plaats hebben, als de ouders der schoolgaande kinderen het vragen; als het schoolverzuim gedurende de laatste twee jaren niet meer dan bijv. 8 pCt. heeft bedragen; als een zeker percent der leerlingen gedurende de laatste vijf jaren den geheelen cursus heeft doorloopen." (K. W. 24 Sept.)

„Om verder misverstand te voorkomen, moet ik er nog eens uitdrukkelijk op wijzen, dat mijn doel niet is om het Nederlandsch gevraagd of ongevraagd in te voeren, doch alleen om inlandsche ouders, die dat wenschen, de gelegenheid te openen om hunne kinderen onderwijs in onze taal te laten geven." (K. W. 22 Oct.)

„Wij hebben hier vooral het oog op de inlandsche ouders, die wegens geboorte, maatschappelijke positie of gunstigen aanleg hunne kinderen, als het, kan iets meer dan koelie of landbouwer willen laten worden."

Dat een ieder nu onbevooroordeeld antwoorde. Verklaart deze heftige voorstander van de meest uitgebreide verspreiding onzer moedertaal in Indië niet het zelfde als wij, toen wij zeiden: Wilt gij de hollandsche taal *algemeen* maken, begin met ze te *beperken*."

Zoude ook hij voor onze kolonie [illegible] de stadsdistricten.

Slechts in de stad gaan de aspiraties zoo hoog als hij veronderstelt, slechts in de stad kan het schoolverzuim zoo gering, het bezoek zoo langdurig wezen als hij verlangt. Is dit dan geen nieuwe bevestiging van de juistheid onzer zienswijze?

Wil men werkelijk de verspreiding onzer moedertaal in de kolonie bevorderen, dan moet men beginnen met eerst een *kern* te vormen van lieden, die onze taal ook spreken kunnen, nadat zij de school verlaten hebben. Voor hen alleen heeft dit onderwijs nut. Voor al de anderen is het zelfs schadelijk, omdat de uren aan het Hollandsch besteed van de overige vakken worden afgenomen, waarin zij zich dus minder bekwamen kunnen, terwille van een lastige studie eener taal, welke zij nimmer spreken zullen.

## Ingezonden Stukken.

*Mijnheer de Redacteur!*

Bestudeer 't oude,
Opdat ge 't onthoude
En 't nieuwe moge ontdekken
Om 't goede te verwekken.

G. I. D.

Met innig genoegen las ik in Uwe „Losse Grepen uit Curaçao's verleden", in Uwe *Amigoe* van verleden week, de aanteekeningen door den Heer V. Lennep Coster, over den landbouw op al onze eilanden, enz. Voornamelijk die over de desdestijds door [illegible] genomen proeven, zoowel op dit eiland, als op Bonaire en Aruba, met de cultuur van *katoen*, *nopal*, *sisal* en *aloë* en de zoutproductie.

Deze aanteekeningen, Mijnheer de Redacteur, konden nimmer beter van pas komen dan nu en als vingerwijzing dienen aan de Regeering in het Moederland en de Tweede Kamer, om even met de zoo hoog opgevoerde tegenwoordige GOUVERNEMENTS PROEVEN, te remmen; enorme, schrikbarende uitgaven, welke, als middel om tegemoet te komen aan de armoede, welzijn te billijken maar nimmer eenig voordeel aan de Koloniale kas kunnen leveren.

Dergelijke PROEVEN, dienden, door het Gouvernement ondersteund, aangemoedigd door geldleeningen, aan [illegible] overgelaten. Voor eene leening van [illegible] 3% zou ƒ6000 's jaars moeten worden opgebracht en één ambtenaar kost reeds ƒ4000 + een gedeelte van den chef te Suriname, *„sácame la cuenta."*

Door het Bestuur *nogmaals* en steeds PROEVEN te laten nemen, zooals wij hier reeds op schrikverwekkende schaal zien ten uitvoer leg-

---

rige eigenaren tot stand gebragt, verdwijnen; daar deze lieden om niets anders dan dadelijk voordeel denken, weinig op het snoeijen der boomen als anderzins letten, en zich tevreden houden, als zij voor het oogenblik vruchten inoogsten, en de grond maïs genoeg oplevert.

Na deze korte schets zal ik hier de opmerkingen laten volgen, die ik bij mijn later verblijf gedurende den loop van 1839 gemaakt heb. In den Gouvernements tuin *Planters Rust*, waarop ik weder voornamelijk mijne aandacht vestigde, werden toen moeite noch kosten gespaard, zoo voor het aanleggen van putten, ten einde steeds bij droogte voor het begieten water te hebben, als voor andere werken. Een twintigtal jagers van het garnizoen, die te voren den landbouw beoefend hadden, verbleven aldaar voortdurend, om voor eene kleine toelage daags als arbeiders den grond te bewerken. Zij verrigtten zeker meerder arbeid, dan het dubbelde getal Negers, en indien de luchtgesteldheid op den duur niet een hinderpaal wordt, moet deze maatregel eenen gunstigen uitslag opleveren, echter met dien verstande, dat bij het afschepen niet gevraagd moet worden wat ieder product kost. Als proefneming kan zoo iets nuttig zijn voor het algemeen, maar rekening geeft het zeker niet. Wat een Gouvernement doet, dat altijd geld ter zijner beschikking heeft, kan een planter niet navolgen, die van zijnen tuin leven moet, om het eene het andere niet mag verwaarloozen, en geene andere handen ter zijner beschikking heeft dan die van Negers, welke geenszins het beleid en den ijver van beschaafde menschen in het werk aan den dag leggen.

De katoen stond in het begin van het genoemde jaar, ten gevolge der geheerscht hebbende droogte en van de verwoestingen door den worm, zeer slecht, en beloofde, zonder aanmerkelijke veranderingen, bijna geene opbrengst; eene voorspelling, die naderhand maar al te zeer is uitgekomen.

De Aloë, als eene plant aan het land eigen, groeide welig op, doch ten gevolge van het voortdurend gemis van een deskundige voor het bereiden van het sap, scheen men er zijne aandacht niet veel op te vestigen.

Daarentegen werd aan de Cochenille-teelt zeer veel zorg besteed. De hier aangelegde, zeer uitgestrekte Nopallerie had men beplant met toena's of cactus, van verschillende plaatsen afkomstig, zoo als van het eiland *Curaçao* zelve, van Spaansche en uit eenige der bovenwindsche eilanden. De insekten zelve werden op planten bewaard, die reeds hunnen wasdom hadden, doch om hen tegen den wind te beschermen, onder een afdak waren geplaatst, zamengesteld uit houten ramen, met doek overtrokken. Vandaar moesten die diertjes naar de in bedden aangekweekte planten worden aangebragt, zoodra deze de noodige groeikracht hadden verkregen. Op een der bedden, waar Curaçaosche toena stond, die in zijne volle groeikracht was, bespeurde ik verscheidene planten, die als bezaaid met insekten waren, nadat er in het vorige jaar, slechts eenige op waren overgebragt. Zulks bewees, dat de inlandsche toena niet te verwerpen was, er gaf dan ook aanleiding, dat sommige planters, die eene nopallerie aangelegd, maar omdat de geschiktheid van de Curaçaosche plant nog altijd twijfelachtig was, daar weinig acht op geslagen hadden, er op nieuw hunne aandacht op vestigden, en toen hetzelfde op hunne eigene planten waarnamen. Ten gevolge dier ontdekking was men hier en daar reeds begonnen, om de nopalleriën van onkruid te zuiveren. Onmogelijk is het dan ook geenszins, dat het cochenille-insekt alhier goed zal kunnen voortgeteeld worden, doch voor men daarover een juist oordeel kan vellen, zullen nog wel twee of drie jaren moeten verloopen. Hier op *Planters Rust*, waar moeite noch kosten gespaard worden, en alles door Europeanen wordt verrigt, zal, zoo de jaargetijden de insekten niet te veel tegenwerken, dit product weldra ingeoogst kunnen worden. In enkele tuinen der voornaamste planters misschien ook. Gedurende de eerste twee jaren na den aanleg eener nopallerie moet men evenwel niet op eene goede uitkomst rekenen, daar de ondervinding reeds geleerd heeft, dat de plant de noodige grootte en kracht moet bezitten, wil het insekt er goed op tieren en voorttelen. Doch zoo de aankweeking zich tot weinige planters blijft bepalen, zal daarom de cochenille geen artikel van uitvoer worden. Daarvoor zou voor dit vak van cultuur een algemeene lust onder de overige planters en vrije lieden moeten ontstaan,

In *Mexico*, vanwaar de cochenille komt, houdt iedereen, zoowel de landeigenaar als de arbeider, zich met het aankweeken van dit insekt bezig. De daarvan ingezamelde voorraad, het zij veel of weinig, wordt ter markt gebragt, [illegible] koopen de verschillende partijen op, sorteeren die, en verzenden ze overal heen. Daardoor is ieder zeker van, naar gelang van zijnen oogst, eenige inkomsten te trekken. zoo het aan het Gouvernement op *Curaçao* gelukken mogt, om de bewoners der *Savanna's*, de vrije Negers en Kleurlingen, tot het aanleggen van kleine nopalleriën rondom hunne woningen, waar rijkelijk grond voorhanden is, te bewegen, en hen dan, zoodra er insekten genoeg voorhanden waren, van dezelve voorzag, zou men ook hier iets dergelijks kunnen bezitten. De vrouwen en kinderen zouden de voortteling kunnen nagaan, en die door het zuiveren van onkruid bevorderen. Was men eenmaal zeker van de gegaarde cochenille voor een redelijken prijs te kunnen plaatsen, dan zou de lust tot aankweeking wel algemeener worden. Op *Planters Rust* was er verder eene proef genomen met het planten van moerbezien boomen. Deze waren welig opgegroeid, doch hunne bladeren waren meestal hard en ruw, hetgeen men daaraan moet toeschrijven, dat zij dagelijks, zoowel 's morgens, als 's avonds, begoten moeten worden, als tijdens de grond door de droogte geene sappen genoeg om de groeikracht te bevorderen. Men heeft met het aanplanten dezer boomen ten doel, om, zoo mogelijk, de zij-

gen, dringt als van zelf de overtuiging bij mannen, die de praktische ervaring hebben opgedaan van Gouvernements PROEVEN, dat zij de belasting-debiteuren in Nederland veel goud uit den zak zal schudden, op de jaarlijksche begrootingen der Kolonie met een enorm cijfer de openbare werken zal vermeerderen en after-all op groote teleurstellingen uitdraaien, om na verloop van — ja, zeker geen halve eeuw meer, al die kostbare werken voor eene geringe waarde te zien verkoopen, (adres Plantersrust).

Wanneer Mr. de Redacteur, ik mij durf aanmatigen, zoo gedetermineerd hier vonnis te vellen, bepaald met innig leedwezen, dan is het omdat ik persoonlijk de laatste hectische stuiptrekkingen heb waargenomen van de zieltogende Gts. PROEVEN op Bonaire van de sisal- aloë- Nopal- cultures 61|63.— die zelfs in den slaventijd, zonder voordeel voor het Gouvernement, werden gaande gehouden.

Ik heb persoonlijk in 61, van de laatste overblijfselen der sisal-cultuur, op het etablissement Fontein touw laten slaan door de slaven en voor de ossenkarren zeilen laten vervaardigen, die wekelijks in 's lands magazijnen moesten worden ingeleverd.

Ik heb persoonlijk gezien de etablissementen Guatemala en Fontein van de Nopal-cultuur nog? ponden Cochinille een Sacatille geleverd.

Ik heb persoonlijk, uit het Etablissement Amboina, ± 12000? pond aloë hars geleverd; de Katoencultuur was lang reeds verdwenen, uithoofde van de rups, zooals de Heer V. Lennep Coster, te recht opmerkt.

Aan het Gouvernement hebben al deze culturen, zooals ik meer opmerkte, zelfs in den slaventijd schatten gekost zonder voordeel hoegenaamd, met uitzondering het zout; terwijl door PARTICULIEREN én op CURAÇAO én op ARUBA uit de cochinille- en aloëcultuur, geruimen tijd groote winsten zijn getrokken, totdat de uitvinding der analine kleuren.

In 58 meen ik — maakte ik op Aruba ... eerste bezending ... jaar kon ik reeds niet meer maken dan 90 centen soms Eén gulden. Natuurlijk volgde hierop — „staak Cochenille cultuur"—; op Aruba vooral was dit voor den kleinen landbouwer een geduchte slag. Slechts zeer weinigen waren er, die niet een of meer hectaren-bider Nopal hadden. Zoo ook de aloë; men slaat de handen in een, als men op Aruba de verbazende uitgestrektheid van de aloë-aanplant ziet; op Curaçao kon dit niet plaats hebben omdat de arbeiders eerst in 1897 met ERNST kleine stukken Gts terrein in huur werden afgestaan, zonder de aanmoediging die op Aruba, ... en later in 48 of 50 plaats vond van wege het Gouvernement.

Sedert hebben de noodlottige droge jaren zich opgevolgd met een treurig eentonigheid.

Moet er dan vraag ik nogmaals, geen armoede, VEEL ARMOEDE onder den kleinen landman heerschen?

Het is daarom dat ik in Uw vorig Nummer en ook nu weer, dit schrijven besluit met een beroep op de WARE HUMANITEITSBEGRIPPEN van onzen Nederlandschen Minister en de Tweede Kamer om aan die arme landbouwers hunne huurpenningen kwijt te schelden tot met 1903.

Dit zal hun, met het oog op de vreeselijke toekomst die ons aangrijnst verlichting geven en ambitie om op den ingeslagen weg van bearbeiding hunner grondjes voort te gaan.

Tijd ontbreekt mij, geachte Heer Redacteur. Ik hoop evenwel nog in de gelegenheid te zijn op een en ander terug te komen,

Uw. dw. dr.

J. H. W. GRAVENHORST.

Curaçao den 19den Nov. 1903.

*Naschrift van de Redactie.*

Zonder nu geheel te willen toestemmen, dat de heer Gravenhorst juist geraden heeft, toen ZEd. onze bedoeling weergaf, welke ons bezielde bij het afdrukken van oudere gegevens over den toestand van den landbouw, gelooven wij toch, dat ZEd. het doel, dat wij ons voorstelden, kan bevorderen, onzen Lezers van groot nut zijn en ons zeer verplichten, indien Hij de ontwikkeling en het verloop der vroegere Gouvernements-proeven een weinig breeder wilde aangeven. Deze zeer belangrijke geschiedenis is ons tot dusverre onbekend, zijn rijke ervaring kan hier zeer veel nut stichten.

Bij voorbaat onzen besten dank.

# Nieuwsberichten.

## Curaçao.

### Officieele berichten.

Volgens van Z. E. den Heer Minister van Koloniën ontvangen bericht, is aan den Heer H. ... verlof in Nederland, na een door hem ondergaan geneeskundig onderzoek tot verder herstel van gezondheid ...

Bij Gouvernements-beschikking is:

1°. aan J. B. SASSO, brievenbesteller alhier, gerekend te zijn ingegaan den 14n. November ll., tot herstel van gezondheid. eene maand binnenlandsch verlof verleend.

2°. tot het opmaken van het tarief, ter berekening van de belasting op den invoer van koopmanschappen alhier voor het jaar 1904, eene commissie benoemd, bestaande uit den Administrateur van Financiën als lid en voorzitter;

de heeren J. CARDOZE. DANIEL BAIZ, J. P. G. EKKER, G. A. WINKEL, als leden; en de heeren H. W. PIETERSZ, B. DE LANNOY en D. D. HENRIQUEZ, als plaatsvervangende leden.

3°. eene commissie benoemd, bestaande uit den Administrateur van Financiën, als voorzitter, en de heeren C. O. HEDEMAN en MOZES S. L. MADURO, als leden, ten einde de in art. 3 van de verordening van 28|28 Februari 1899 (P. B. N°. 5.) bedoelde lijst van de namen van hen, die op 1°. Januari 1904 rijtuigen houden, op te maken.

4°. aan den Heer J. A. MAY, gouvernements-geneeskundige op St. Eustatius, met ingang van den dag van zijn vertrek, twee maanden binnenlandsch verlof naar Curaçao verleend.

5°. dat het merk van goedkeuring, te bezigen bij den ijk en herijk in deze kolonie, gedurende het jaar 1904, zal zijn de letter „d";

6°. dat in het jaar 1904 herijk zal plaats hebben van maten, gewichten en weegwerktuigen.

### Posterij.

*Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:*

Maltilde Juan Antonio, Maraja Confesor, Eugenia Calas, Ministro Escudon, Rache Enrique, Luisa Fanetter, Mariana Henriquez, Bernardo G. Hoyer, Caplan Nreache, Luisa M. Casado de Peeza, Señorita Pinedo, Carolina Besman, Juan Greca Tovar a|b vapor Austriaco Jenny, Gabriel Ujueta G., Leon V. Weeber, in (aang. 2) en een aangeteekend stuk (rebut) geadresseerd aan Pluschiri Deroger, Pt. Plata, volgens Reg. A verzonden door J. P. Deroger,

Een briefkaart geadresseerd aan Hentzig (ubl) ? en geteekend door John.

### Tentoonstelling.

Er is nog niets beslist omtrent het uitstel der tentoonstelling. Dinsdag a. s. zal er hierover vergadering wezen. Denkelijk zal de Commissie eerst 1 December afwachten en zien wat wordt toegezegd. Blijkt het dan dat werkelijk veel moest achterblijven, dan zal zeer zeker tot een uitstel besloten worden, hetgeen wij van harte hopen.



### Bibliotheek.

In dank ontvingen wij van een vriendenhand het Suriname-nummer van *Neerlandia*. Een prachtnummer met rijke illustratie.

Daarin lazen wij ook een brief van den Gezaghebber van Aruba, gericht aan het Hoofdbestuur van het A. N. V. om steun bij het oprichten van een school- en volksbibliotheek.

Nu St. Eustatius reeds is voorgegaan, kon Aruba wel volgen.

### Havennieuws.

Zondag ll. 14. met de *Oranje-Nassau* de heer T. J. C. BUYS en D. J. BARON VAN LIJNDEN aangekomen.

Maandag ll. keerde met *Maracaibo* de heer J. MÖLLER uit Caracas terug.

Aan allen een hartelijk welkom!

* *

Vrijdagmorgen is H. M. *de Ruyter* naar St. Domingo vertrokken. De duitsche *Vineta* beschermde tot dusverre Hollands onderdanen, doch moest thans verder op.

Het schijnt, dat er iets broeit bij Panamá.

### Nieuw.

Met belangstelling zagen wij gisteren in *De Cur. Cour.* een statistiek van de adm. v. fin. over den opbrengst van de middelen en inkomsten over 1903, vergeleken met de raming. De staat loopt t|m Oct. De volgende week hopen wij hierover een korte beschouwing te kunnen geven.

### Entre Nous.

Het achtjarig bestaan dezer club is onder zeer veel bewijzen van sympathie luisterrijk gevierd.

Het concert 's avonds in het Park gegeven door de kapel van het weeshuis van Sta. Rosa was schitterend. Het program bestond uit meerdere nieuwe nummers en ook de andere waren lang geen alledaagsche, in een woord het was een klassiek feestprogram, dat keurig, meesterlijk werd uitgevoerd. Men kon ten volle genieten bij deze muziek.

Hulde aan den bekwamen Directeur Pater A. SAVOYA, hulde aan de jeugdige, maar kundige spelers.

### Koloniale Raad.

Maandag a. s. is er algemeene vergadering ter behandeling van het nieuw ontwerp om het hulpostkantoor op Saba tot postkantoor te verheffen. Een uitstekende maatregel, waardoor veel omslachtigheid vermeden wordt. Bestaat echter dezelfde reden ook niet voor Bonaire en Aruba? Indien ook deze onafhankelijk werden, zou de verbetering volkomen zijn.

### Armoede.

De Heer SML. C. HENRIQUEZ heeft een ingezonden stuk in *De Vrijmoedige* van 19 Nov. geplaatst, waarin ZEd. o. a. ook te velde trekt tegen de zoogenaamde overdrijving in het bespreken van de armoede onder het volk.

Genoemde Heer zal a. s. Donderdag een tweede stuk plaatsen in hetzelfde blad. Indien dit artikel een volledige terugroeping is van het voorgaande, dan verzoeken wij den Lezer onze beschouwing, welke nu volgt voor niet geschreven te houden, want dergelijk geschrijf moet weersproken worden ter wille van het algemeen belang.

Vooreerst beroept zich de schrijver op zijn verklaring tijdens de vergadering met den heer Van Kol afgelegd, dat de armoede zoo groot niet is.

Maar moest de toestand van het arme volk dan in 6 à 7 droge maanden niet verslimmeren? Kan men wel redelijk eenzelfde oordeel uitspreken nu en in Mei?

Over hongersnood heeft niemand gesproken en spreekt nog niemand wel over armoede en ellende.

Maar schrijver blijft zich zelf ook niet gelijk, herhaaldelijk verklaart hij zelf, dat er werkelijk armoede heerschen moet, als hij zegt: (dat), „*de tijden wel slecht zijn.*" „*Natuurlijk lijdt het (volk) nu iets meer.*" „*Dat Curaçao een armoedige plaats is...... is van jaren bekend.*"

Dat is het juist, wat men niet vergeten mag. Het volk verdient hier weinig, ook wanneer het geregeld werk heeft. Stellen we zelfs hooge loonen. Van f2,50, f3,— of f4,— kan toch een groot huishouden moeilijk leven, voedsel, kleeding, huis- of grondhuur, als er geen bijverdienste is. En dat is het, wat in de laatste jaren ontbrak. In een goed regenjaar heeft men minstens voor een paar maanden voedsel voor zich zelf en voeder voor de beesten en brengen de geiten en kippen iets op. Door de aanhoudende droogte reeds jaren achtereen, mist het arme volk alle bijverdienste en moet steeds zijn voedsel koopen en was genoodzaakt zijn geiten en kippen van de hand te doen. Daarom heerscht er zooveel armoede ook onder de goede arbeiders, ellende onder hen, die slechts zelden werk vinden of verder van de stad wonen en geen werk kunnen zoeken in de stad.

Door het Gouvernement is een commissie uitgezonden om de armoede te onderzoeken. Waarom begon ons Bestuur aanstonds met werkverschaffing en onderstand aan den arme?

Het Bestuur zelf moest dus overtuigd zijn van de armoede, anders zouden er zeker geen 110.000 zijn uitgegeven om daaraan een weinig te gemoet te komen.

De armoede is dus officieel geconstateerd.

# Buitenland.

**Frankrijk.** — De Fransche minister van onderwijs, de heer Chaumié, heeft laten onderzoeken, wat er geworden is van alle gesloten scholen. Behalve voor Algiers is het antwoord binnen.

10,049 scholen zijn gesloten, 5839, meer dan de helft dus, zijn heropend, waarvan 988 voor jongens, 4851 voor meisjes; van de jongensscholen 106 door leeken, 882 door de excongreganisten; van de 4851 meisjesscholen, 1875 door gewone schooljuffrouwen, 2976 door zusters. Van de 10.049 gesloten scholen zijn er alzoo 3858 door dezelfde congreganisten, nu geseculariseerd, heropend, bijna twee vijfde derhalve. In Finistère 109 van de 109, alle dus.

Combes moet natuurlijk blij zijn met dit resultaat, want anders had hij geen raad geweten met de kinderen. Men begrijpt al niet, waar de kinderen zijn gebleven van de 4210 scholen, die niet heropend heeten en men vraagt negen millioen aan voor schoolbouw. Wat zou het dan wel geweest zijn, als de Zusters en Broeders allen verdwenen waren!

dewormen-teelt in te voeren. Men heeft in dit jaar van *Guadeloupe*, met Z. M. brik *de Pegasus*, zijdewormeieren aangevoerd. De tijd zal dus moeten leeren, of deze nieuwe tak van nijverheid werkelijk hier bloeien kan. Ook wat den aanplant van den grond aangelegd voor het kweeken van tabak, zijnde het hiertoe benoodigde zaad van verschillende plaatsen aangevoerd. Daar ook deze zaak nog in de geboorte is, laat zich niet veel daarvan zeggen. De schapenteelt, en het verbeteren van het schapenras was het best geslaagd van al wat men hier beproefd heeft. De aanvoer der merinos-schapen, die hier welig tierden, had veel daartoe bijgebragt. Zoo de planters zich nog verder op de schapen-teelt willen toeleggen, zal eene goede hoeveelheid wol van hier kunnen worden uitgevoerd, en de Curaçaosche wol weldra als een courant artikel op de Europeesche markten voorkomen.

Toch zal Combes over deze cijfers erg boos doen.

— De directeur van de „Osservatore Catholico" had een onderhoud — geen interview — met Mgr. Lorenzelli, nuntius te Parijs. Deze zeide hem, dat de H. Stoel meer dan ooit overtuigd is, dat in Frankrijk de republiek de grondslag moet zijn voor elke actie der katholieken, omdat de republiek, zoo zij voor de sectarissen wat anders beduidt, voor het volk is vrede en voorspoed, terwijl de dynastieke en plebiscitaire neigingen noodwendig zouden medebrengen sociale en economische beroeringen, welke het volk niet wil en de Kerk niet mag wenschen, nog minder bevorderen.

De Kerk kan dus slechts met welwillend oog elke poging gadeslaan om te verhinderen, dat in de republiek de aan de godsdienstige rust vijandige hartstochten den boventoon hebben. Zij houdt zich verre van elke electorale pressie, maar zij kan niet anders dan de beste wenschen koesteren voor het succès van mannen socials die der „Action populaire libérale", die de vrijheden van het gemeene recht tegenover de Jacobijnen-overheersching opeischen.

Wat het concordaat betreft, gebeure wat moet. De H. Stoel heeft nooit aanleiding gegeven tot weerwraak van den staat; hij zal dezen nooit een voorwendsel geven om zich beleedigd te achten, tenzij hij zich beleedigd acht door de eenvoudige verdediging van de elementaire rechten van het godsdienstig geweten. Zoo dit het geval is, zullen de gevolgen van een breuk zeker bedroevend wezen voor het geloof — in Frankrijk is het geloof helaas reeds te veel in verval en gaat in tal van streken, waar het blijft leven, niet gepaard met aan dit geloof waardige zeden — maar zal ook de staat zelf de gevolgen te betreuren hebben.

Tegelijk dat de „Osservatore Catholico" dat onderhoud publiceerde, deelde Mgr. Lorenzelli mede, dat hij aan [illegible] interviews had geweigerd. De „Osservatore Catholico" zeide dan ook al te voren, dat het geen interview was, maar een gesprek tusschen zijn directeur en den nuntius.

**Macedonië.** — De door de gezanten van Rusland en Oostenrijk-Hongarije aan de Porte overhandigde nota over de hervormingen in Macedonië bevat vier punten:

1°. Toevoeging aan den generaal-inspecteur over Macedonië van een Russischen en een Oostenrijkschen adjunct;

2°. Benoeming van militaire experts der groote mogendheden, die aan de grootere troepenafdeelingen zullen worden toegevoegd om verdere buitensporigheden te beletten;

3°. Benoeming van een gemengde commissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van alle Europeesche groote mogendheden;

4°. Het herstellen der verwoeste kerken en dorpen, en de repatrieering der gevluchte Bulgaren.

De beide mogendheden geven de Porte een bepaalden tijd voor het aannemen van deze onherroepelijke voorwaarden.

Ernstige berichten zijn intusschen uit Seymen ontvangen. Men spreekt van vele bataljons, die geheel zijn vernietigd door de Albaneesche opstandelingen. Vele Albaneesche hoofden zijn gearresteerd en verbannen.

**Japan.** — De vergadering van den Japanschen raad van ouden heeft plaats gehad en niet minder dan 72 uur geduurd.

Naar men zegt, hebben zij zich hoofdzakelijk bezig gehouden met het compromis-voorstel van markies Ito, volgens hetwelk Japan niet bepaald op de militaire ontruiming van Mandsjoerije zal blijven aandringen, maar Rusland daarentegen de verplichting op zich zal nemen, om de integriteit van de Chineesche en Koreaansche souvereiniteit te eerbiedigen.

Ofschoon nog niets zekers omtrent het resultaat der gehouden conferentie bekend is, zoo gelooft men toch in welingelichte kringen, dat de Japansche regeering besloten heeft, om aan de tot nog toe gevolgde staatkunde vast te houden en op de nakoming van de op de Russische regeering rustende verplichtingen betreffende Mandsjoerije, aan te dringen.

Volgens de „Daily Mail" rekent men in Japan al vast op den oorlog. De spoorwegautoriteiten zijn gewaarschuwd en de Chineesche regeering heeft, altijd volgens het blad, van de Japansche de mededeeling ontvangen dat, als Rusland Mandsjoerije niet ontruimt, Japan zijnerzijds een ander gedeelte van het Chineesche grondgebied zal bezetten. De eenige hoop op vrede zou nu hierin liggen, dat de Czaar persoonlijk tusschenbeide zal komen om zijn vertegenwoordigers tot rede te brengen en stappen te doen tot gerustsstelling van de Japanners.

De correspondent van de „Daily Telegraph" te Petersburg ziet de zaken heel wat minder somber in. Ik heb, zoo seint hij, een belangrijk gesprek gehad met een ambtenaar bij het ministerie van buitenlandsche zaken, die van oordeel was dat de oorlog veel verder in 't verschiet ligt — voor hen die, in Japan en in Rusland, een oorlog kunnen teweegbrengen — dan menschen denken, die er buiten staan en die zich door geruchten en vooroordeelen laten leiden.

Op een vraag van den correspondent of er beslist gezegd kon worden, dat alle gevaar verdwenen was, antwoordde de ambtenaar natuurlijk ontwijkend. Ik meen te mogen verzekeren, zeide hij, dat in Rusland niet de minste bedoeling bestaat om een oorlog uit te lokken, dat men zich daar niet zal toeleggen op het uitlokken van vijandelijkheden. Het spreekt van zelf, dat bij beide partijen de wil moet bestaan om den vrede te bewaren, maar ik vertrouw, en niet zonder grond, dat de vrede niet verstoord zal worden.

Dezelfde berichtgever heeft ook een [illegible] zijn gereed, zoo sprak deze, om in het oosten ons te verdedigen tegen Japan, als dat noodig mocht blijken. Over de waarde der vloten van de beide partijen, kan ik niet oordeelen, maar ik acht het niet te verklaren, dat ons leger zich uitstekend zal weren. Indien het waar is, dat Japan 350.000 man in het veld kan brengen, dan nog kunnen wij met onze 120.000 man best die troepen staan, die nog nooit tegenover een Europeeschen vijand gestaan hebben. Het zijn ongetwijfeld dappere en geharde troepen, maar hun physiek staat ver beneden dat van de onze en hun volharding is enorm veel minder.

Bovendien, zoo wij bij het uitbreken van vijandelijkheden een verdedigende houding verkiezen aan te nemen, kunnen wij binnen twee maanden soldaten genoeg naar het oorlogstooneel brengen om de strijdkrachten gelijk te maken. Mijn overtuiging is echter deze, dat wij zelfs in 't begin volkomen in staat zullen zijn, de Japanners te land te stuiten. Daarom vrees ik, dat wij voorshands nog niet geroepen zullen worden om de hoedanigheden van het Japansche leger op de proef te stellen, maar ik houd 't voor zeker dat de Japansche troepen zeer overschat zijn.



## Advertentien.



## Bekendmaking.

De publieke verkoop van ZILVEREN, GOUDEN en JUWEELEN VOORWERPEN, beleend ter *Spaar- en Beleenbank* van den 3den Januari 1902 t/m den 30sten Juni 1902, onder No. 7362 M t/m No. 3218 O zal plaats hebben op DONDERDAG den 26sten November a. s.

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen, door de aanzuivering der verschuldigde intresten.

Curaçao, den 19den November 1903.

*De Voorzitter,*

A. JESURUN.



## ANUNCIO.

Bendementoe di PREENDANAN di PLATA, ORO i DJAMANTA koe tin placa na ariba nan na *Spaar- en Beleenbank*, cu a esnan for di 3 di Januari 1902 te 30 di Juni 1902 bao di No. 7362 M, te No. 3218 O lo toema lugar dia HUEBES 26 di November.

Ta jama interesádonan di bin paga nan interes, afin di evita nan bendementoe.

Curaçao, 19 di November 1903.

*President*

A. JESURUN.



# TIJDTAFEL

van de stoomschepen der "Red D Line" tusschen

NEW-YORK,

PUERTO RICO, VENEZUELA en CURAÇAO.

| 1903. | Marcb. | Caracas | Zulia | Philad. | Marcb. | Caracas |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Vertrekt van NEW-YORK | Oct. 10 | Oct. 17 | Oct. 24 | Oct. 31 | Nov. 7 | Nov. 14 |
| Komt aan te SAN JUAN | | 22 | | Nov. 5 | | 19 |
| Vertrekt van „ | | 23 | | 6 | | 20 |
| Doet CURAÇAO aan | | 25 | | 8 | | 22 |
| Komt aan te LA GUAIRA | 17 | 26 | 21 | 11 | [illegible] | [illegible] |
| Vertrekt van „ | 18 | 28 | Nov. 1 | 11 | 15 | 25 |
| Komt aan te PTO. CABELLO | | 29 | | 12 | | 26 |
| Vertrekt van „ | | 30 | | 13 | | 27 |
| Komt aan te CURAÇAO | 19 | 31 | 2 | 14 | 16 | 28 |
| Vertrekt van „ | 25 | Nov. 2 | 8 | 16 | 22 | 30 |
| Doet LA GUAIRA aan | 26 | | 9 | | 28 | |
| Doet PONCE „ | 28 | | 11 | | | |
| „ SAN JUAN „ | | 4 | | 18 | 25 | 2 |
| Komt aan te NEW-YORK | Nov. 3 | 9 | 17 | [illegible] | [illegible] | [illegible] |

# Dienst tusschen Curaçao en Maracaibo.

| | Marac. | Merida | Zulia | Merida | Marac. | Merida |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Vertrekt van CURAÇAO | Oct. 19 | 25 | Nov. 2 | Nov. 9 | Nov. 16 | Nov. 23 |
| Komt aan te MARACAIBO | 20 | 26 | 3 | 10 | 17 | 24 |
| Vertrekt van „ | 24 | 30 | 7 | 13 | 21 | 28 |
| Komt aan te CURAÇAO | 25 | 31 | 8 | 14 | 22 | 29 |


Drukker

ALFREDO F. SANTIAGO.